

En kamp for demokratiet

Den spanske Borgerkrig; 1936–39

Et folks kamp for: Eksistens? Social retfærdighed?

Fattige mod rige? Fremskridt mod sort reaktion?

For fred? For frihed? For demokrati?

Blev stormagternes og demokratiernes passivitet en indirekte hjælp til de fascistiske diktaturer? Dermed årsag til nederlaget og starten på Anden Verdenskrig?

Den danske sabotageorganisation KOPA–BOPAs pionerer var tidligere spaniensfrivillige, som havde kæmpet for demokratiet i Spanien. Under den tyske besættelse af Danmark brugte de deres erfaringer fra Den spanske Borgerkrig i Danmarks modstandskamp.

Mellem fem og sekshundrede danskere deltog i Den spanske Borgerkrig. Mellem 150 og 200 satte livet til. Mange blev såret, mange blev under besættelsen arresteret af dansk politi og udleveret til tyskerne.

Mange – for mange –

satte livet til i modstandskampen eller i dødslejrene.

Tilbageblik:

1923–1930: Militærdiktatur i forståelse med Kong Alfonso d. 13.

1931; april: De republikanske partier vinder valget og udråber Spanien til republik, adskiller staten fra den reaktionære katolske kirke og indfører jordreformer. Kong Alfonso, som var forhadet på grund af års undertrykkelse, flygter til udlandet.

Et konstituerende valg til Cortes (rigsdagen), gav de republikanske partier en overvældende sejr og en republikansk, socialistisk regering dannes. Ingen, måske højst 1 kommunist er repræsenteret.

December: vedtages en ny grundlov. Spanien skal nu være en republik af alle arbejdende, forenede i et frihedens og retfærdighedens styre.

Den katolske kirke velsignede fascisterne

Den katolske kirke støttede Francos fascistiske hære og havde dermed en væsentlig del af ansvaret for det spanske folks undertrykkelse.

Var det andet end tomme ord? Utopi – drømme?

5.000 godsejere besad sammen med den katolske kirke mere end halvdelen af Spaniens bedste jord. En landarbejder fik for 12 – 14 timers slid mindre end en krone i dagløn: nok til ikke at dø af sult, men for lidt til at spise sig mæt.

Industrien var ejet af få fyrster, af bankkonsortier og af kirken. Industrien var underudviklet på grund af ledernes uduelighed, og arbejdernes sociale kår var som de russiske arbejderes under den russiske Zars regime.

Minerne var på udenlandsk storkapitals hænder: overvejende tyske og engelske. Analfabetismen var udbredt, kun de færreste kunne læse, da arbejderklassens børn helt manglede undervisningstilbud.

Den nye regering indførte tøvende reformer, men tempoet tilfredsstillende hverken land- eller byarbejderen, og da de efterhånden så deres håb om en bedre fremtid forsvinde mere og mere ud i den blå luft, tog de sig selv til rette blandt andet med strejker.

Aristokratiet, industrifyrster, højfinans og især den katolske kirke ville ikke sidde med hænderne i skødet og lade deres rigdomme forsvinde: slet ikke til deres egne landsmænd, som de absolut ikke følte mere solidaritet med end med de æsler og muldyr, der trælledede på deres marker.

Jordreformerne kunne ikke samle et flertal og kunne derfor ikke gennemføres.

1933–36: En ny højreregering blev valgt og påbegyndte en åbenlys undertrykkelse af socialisterne og opmuntrede de organiserede fascister.

Året 1934 er en næsten ubrudt række af strejker både indenfor industri og landbrug, kulminerende med en stor landarbejderstrejke.

Arbejderalliancen rummer nu også kommunister. Ved et udmærket samarbejde lykkedes det at organisere og oprette lokale alliancer spredt over det meste af Spanien.

En minearbejderstrejke i Baskerlandet blev efter to uger slået ned af bl. a. marokkanske lejetropper. Henrettelser, mishandlinger og fængsling af 30.000 arbejdere havde ikke den forventede virkning, tværtimod. I løbet af 1935 vokser modstanden, og en Folkefront afløser arbejderalliancerne:

Trykket mod regeringen er nu så stort, at den må gå af.

Februar 1935: Folkefrontens valgsejr

Ved valget i 1936 vandt Folkefronten en overvældende sejr, og socialisten Manuel Azana danner regering. Straks forsøger man ved en undervisnings- og landboreform at rette på fortidens forsømmelser.

Folkefronten fik 147 pladser og havde dermed et flertal på 63. Socialisterne gik frem fra 58 til 98 pladser. Kommunisterne (30.000 medlemmer) forøgede deres mandattal fra 1 til 16. Belært af tidligere erfaringer bryder arbejderne ind i fængslerne og befrier de politiskefanger.

På storgodserne udstykker bønderne jorden. Industriarbejderne strejkede for at få de rettigheder tilbage, som var tabt under højreregeringen. Hurtigt fik rigsdagen det lovmæssige grundlag for disse „selvtægts“-aktioner på plads.

Fascisterne gennemførte en lang række snigmord. Gengældelsesaktioner med afbrænding af kirker blev efterhånden et hverdagsbillede. Størsteparten af aristokratiet var flygtet udenlands.

Den republikansk-socialistiske regering befandt sig nu pludselig i en situation, hvor den, mere eller mindre bevidst, for en tid måtte skyde sine oprindelige intentioner, nemlig at skabe reformer, ud i en fjern fremtid, og i stedet bruge alle kræfter på at bevare ro og orden, dvs. bevare det forældede, rådne, men endnu bestående system, som man havde overtaget, og som man mest af alt ønskede ad hekkenfeldt til.

Det kom til velorganiserede proteststrejker over hele landet støttet af alle politiske strømninger i arbejderbevægelsen, også den anarkistiske.

I Asturien udviklede sig en veritabel opstand, som blev slået ned af højreregeringen ved hjælp af marokkanske tropper og Fremmedlegionen, ledet af den dengang ret ukendte general Francisco Franco.

Denne slog opstandene ned i et blodbad, som først fandt sit sidestykke under den senere borgerkrig.

1.500 blev skudt ned, 5.000 mennesker blev henrettet, og omkring 30.000 blev fængslet. Francos barbari blev bistået af politi- og hærstyrker, hvis ledelse var hentet fra aristokratiets reaktionære og arbejderfjendtlige kredse.

Disse var mere end villige til at slå de primitive, spontane, strejker og opstande ned med hård hånd.

1500 arbejdere blev skudt, 5.000 henrettet – 30.000 fængslet

17. juli, 1936: Det fascistiske kup

Hæren hejser oprørsfanen i alle garnisonsbyerne. Ingen er i tvivl. Inden der var gået 24 timer, stod det klart for alle, at oprøret havde været planlagt og organiseret igennem længere tid.

En sammensværgelse mellem den katolske kirke, monarkister og fascister dannes.

General Francisco Franco, øverstkommanderende i Spansk Marokko, som havde forberedt og planlagt oprøret, sikrer sig hurtigt magten i Marokko, hvorefter han flyver til hovedlandet– koordinerer og deltager i oprørene, der er brudt ud i alle de størrebyer.

Snart begyndte regulære, italienske militærenheder at strømme til. Noget senere sendte Hitler Condor-Legionen.

**Åbenlyst sendte diktatorerne troppestyrker til Franco
alligevel forholdt demokratierne sig passive**

Allerede før oprøret havde Franco sikret sig støtte fra Mussolini.

Under en fælles rådslagning slår den republikanske præsident Giral fast, at kun arbejderne vil være i stand til at forsvare republikken. De lokale myndigheder får ordre til at bevæbne arbejderne.

Disse tager straks kampen op, og her bringes blot en enkelt øjenvidneberetning fra kampen om Somosierra passet 60 mil nord for Madrid.

«Jeg så en flok unge mænd fra arbejdernes milits, ingen af dem var over 25 år, slå et regiment fascister tilbage ved hjælp af et enkelt maskingevær, medens fjendens fly spyede en regn af død og ødelæggelse ned over dem fra en højde af mindre end 1.000 fod. Efter at bombardementet var ovre, så jeg arbejder-militsen kravle frem over deres døde kammerater for at nå nogle større klippeblokke, hvor de kunne konsolidere deres position».

21. juli: Tanger En korrespondent skriver:

«Da jeg kom om bord på krydseren Libertad, blev jeg modtaget af en underofficer, der underrettede mig om, at han havde kommandoen om bord. Alle officererne er i lasten under bevogtning af bevæbnede matroser.»

(Søfolkene havde i tide opdaget, at officererne planlagde at tilslutte sig fascisterne). Den lovlige spanske regering søgte støtte hos den franske regering. Man mødte forståelse og venlighed, men heller ikke andet, det blev til tom ælle-bælle – politikernesnak.

Alle socialister havde ovenpå arbejderpartiernes mange nederlag i Tyskland hilst valgsejren med jubel og ville nu gøre en indsats mod diktatorerne.

Danske søfolk smuglede våben og fødevarer ind til demokratiets forkæmpere'

Den internationale brigade dannes og i den yder også mange danske kommunister en fortræffelig indsats.

Ernest Hemingway meldte sig til fronten og hans bog: Hvem ringer klokkerne for er en skildring fra Borgerkrigens Spanien.

Den skandinaviske brigade talte 1.300 mand.

Den internationale i alt 15.000 mand.

Medlemslandene i Folkeforbundet forbød frivillige at deltage i krigshandlingerne.

De danske spaniensfrivillige, der overlevede krigen, (også de tre brødre Aage, Kaj og Harald Nielsen), blev arresteret ved deres ankomst til Danmark.

De blev straffet. Det var stort set, hvad det officielle Danmark og Folkeforbundets medlemslande udrettede.

Kvinders og kvækeres indsats: Nødhjælp

Også kvinder meldte sig til kampen mod barbariet, men noget tal og sikre oplysninger har jeg ikke fundet. Kunstneren Felicia Brown er den første kendte kvinde, der tager et gevær i hånden og affyrer det.

Hun blev dræbt i borgerkrigens første måned. Derudover fortælles om kvinder, som deltager i administrativt arbejde, men flertallet af disse har primært været beskæftiget som sygeplejersker. Sikre oplysninger foreligger dog om mælkekantiner i Barcelona for børn.

De blev drevet igennem den engelske kvækerorganisation og flere af disse kantiner blev drevet af kvindelige danske kvækere. Penge, tøj, sæbe, konserves og klipfisk stammede fra landsdækkende indsamlinger i Danmark.

Bedst kendt er Elise Thomsen, som i Barcelona drev en mælkekantine. Den blev hurtigtudvidet fra 200 til 500 børn under syv år med et dagligt måltid, bestående af havregrød og mælk. I alt fik 3 – 4.000 børn et måltid mad på disse kantiner. Derudover havde man uden for Barcelona oprettet et hjem for 85 – 100 børn, der var særlig hårdt ramt af krigen.

Umiddelbart vurderer jeg denne humanitære hjælp som værende af største betydning, måske mere som moralsk støtte og opmuntring end af egentlig gavn, nøden taget i betragtning.

Krudtbådene

Danske søfolk spillede en hovedrolle i hjælpen til Spanien herhjemme fra. Ikke bare udgjorde de den største danske enkeltgruppe i de internationale brigader, mange af dem levede også livet farligt på våbentransportskibene. På grund af ikke-interventionsaftalen måtte køb og transport ske i dybeste hemmelighed. Danske søfolk smuglede våben og fødevarer ind til demokratiets forkæmpere

Våbnene skulle simpelt hen smugles og føres igennem Mussolinis flåde af destroyere og neddykkede ubåde. Mange engelske, franske, hollandske, norske og danske skibe blev sænket.

I foråret 1937 sænkedes to danske fragtbåde. I afsnittet om krudtbåde i bogen «Fra Bjelkes Allé til Barcelona» af Carsten Jørgensen kan du finde spændende beretninger.

Frankrig retter igennem Folkeforbundet en henvendelse til de andre stormagter og foreslår en ikke-indblandingsaftale, også benævnt som:

IKKE-INTERVENTION – en hjælp til forbrydere

Italien og Tyskland skrev hyklerisk under, men snød og bedrog senere så utilsløret, at det den dag i dag stadig er komplet ubegribeligt, at Folkeforbundets medlemmer og især England og Frankrig lod det passere. Et par eksempler:

Italienske militærfly fuldt udrustede nødlander i Nordafrika: verdenspressen bringer reportager med billeder. (Disse fly transporterede også Francostyrker til Spanien i en afgørende fase af krigen.)

I Barcelona afsløres store lagre og beholdninger af tyske våben med tilhørende ammunition.

Et tysk krigsskib lagde sig endog imellem regeringens flådestyrker og kupmagernes forsyningskibe og hjalp dermed fascisterne til Spanien.

Manøvren skete i fuldt dagslys for øjnene af engelske flådefartøjer, hvis opgave det var at forhindre netop denne indblanding, dermed fik Franco sine marokkanske lejesoldater til Spanien, hvor de senere fik en afgørende indflydelse på krigens forløb.

Men det var slut, da tyske og italienske fly helt åbenlyst startede «øvelsesangreb» mod regeringens flådestyrker og stort set udslettede dem. Heller ikke her reagerede Folkeforbundet, eller gjorde det?

Regeringens flådestyrker havde igennem længere tid heldigt gennemført en blokade mod Marokko og dermed forhindrede Franco i at overføre sine tropper til fastlandet.

30.05. 1937; Damperen Ciudad de Barcelona torpederes

Om bord var 300 frivillige, heraf ni danske. Kl. 14.50 rammes damperen af en torpedo i sit maskinrum, og den begyndte øjeblikkeligt at synke. En italiensk ubåd dukker op til overfladen og beskyder redningsbådene og de mange, der svømmer for at redde livet. Et af regeringens fly angriber og sænker ubåden. 65 omkom, deriblandt tre danskere.

Sovjet var til sidst stort set det eneste land, der helt legalt og lovligt sendte forsyninger til Spanien: det var ikke kun militært udstyr, men også madvarer til en sultende befolkning.

Forsyningerne til det spanske folk bliver mere og mere knappe i takt med sænkninger af norske, svenske, hollandske, franske og russiske handelsskibe: stadig ingen protester mod krigsforbrydelserne.

Neville Chamberlain (1869–1940) var engelsk premierminister fra 1937–40. Chamberlain må karakteriseres som naiv ud over alle grænser. Først tager Bonnet, den franske udenrigsminister, fusen på ham, siden Hitler. Min personlige vurdering er, at han var den største af alle politiske tåber i det årti. Europas største nar?

Stormagternes krigsskibe lå i en snæver ring omkring Spanien for at forhindre «militære» forsyninger i at komme frem til de kæmpende parter. De lod fascisternes skibe med militære forsyninger og tropper slippe uhindret igennem dér, hvor de havde bevogtningen.

Fascisterne og nazisternes krigsskibe lod observationerne om handelsskibe på vej til regeringen gå videre til deres ubåde, som så ganske enkelt sænkede de ubevæbnede skibe. Til gunst for diktatorerne? Ingen af de andre «fredsbevarende» nationer greb ind, heller ikke da Mussolini pralende offentliggjorde en tabsliste over faldne italienske soldater, og officerer, incl. general Alberto Luizz.

Alle var dræbt i slaget på Sydfronten og ved Guadalajara, hvor de italienske elitestyrker led et afgørende nederlag.

Mennesker på flugt bombes og mejes ned, brikker i moderne militærstrategi?

Ingen protester fra de frie demokratier.

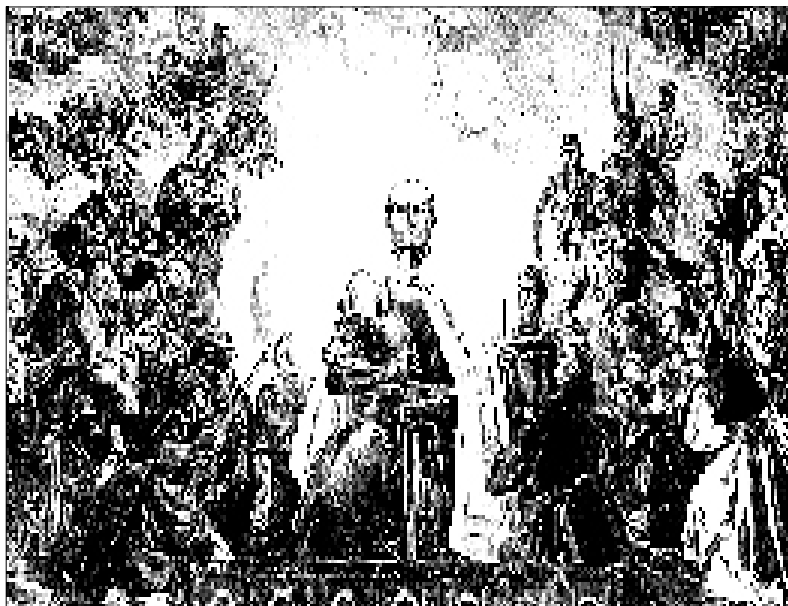
På trods af krigsforbrydelser

Handelsskibe sænkes uden varsel

redningsbåde beskydes

Skønmaleri af Franco. Som al anden fascistisk propaganda en forherligelse af vold, af krig. Krigsliderligt gejl.

Fascisten Franco kunne frit anvende den katolske kirke i sin propaganda, blot ét af mange beviser på, at den katolske kirke støttede og aktivt bekæmpede spanske bønder og arbejdere. Hitler kunne ikke anvende den tyske katolske kirke på samme måde og i samme omfang.

Krigens gang

Fase 1: Da kuppet startede var regeringens krigsførelse kaotisk: præget af mangel på erfaringer, men af idealisme og meget lidt realisme.

Kort sagt, der var for mange kokke og for megen tom snak; men da man begynder en omstrukturering, således at hærene sættes under General Maija og hans stabs kommando, sikrer disse sig hurtigt, at alle politiske, økonomiske og intellektuelle kræfter forenes.

Dermed koordineres og effektiviseres kampene. Fascisterne stoppes, drives tilbage og svækkes afgørende.

Fase 2: Fascisternes nederlag er nu åbenbart, endog overvejende sandsynligt: England og Frankrig vil mægle, nu er krigen pludselig blevet forfærdelig, grusom og præget af socialistisk revolution.

Efter mit øjemål forsøger de at redde deres egne, det spanske aristokratis og den katolske kirkes rigdomme.

De engelske og franske spidsborgerne prøver at hjælpe de spanske og dermed i nogen grad sig selv. Man kalder den lovligt valgte regering for den røde, trods det, at kun få eller slet ingen kommunister sad i regeringen på dette tidspunkt. Man henter et spøgelse frem fra skabet, et veltjent, ret slidt skelet, som de reaktionære har skabt, og dermed har man valgt side.

Fascisternes.

Fase 3: Italien og Tyskland sender endnu flere soldater og endnu mere materiel og bliver endnu mere skånselsløse også til søs, derved bliver regeringens forsyningssituation nærmest katastrofal.

Nu blev civilisationen vidne til nogle af de første kyniske luftangreb på civilbefolkningen, hvor mord på civile blev en del af militærstrategien.

Hensynsløst bombede man byerne og drev befolkningen ud på vejene, som levende vejspærringer for at stoppe de tropper fra regeringsstyrkerne, der prøvede at rykke til undsætning.

Når tyskerne til gengæld selv havde brug for vejene, lod man jagerbombere beskyde kvinder og børn med maskingeværer, det blev en nedslagtning, der fyldte den frie verden med rædsel, men politikerne alle-bællede videre.

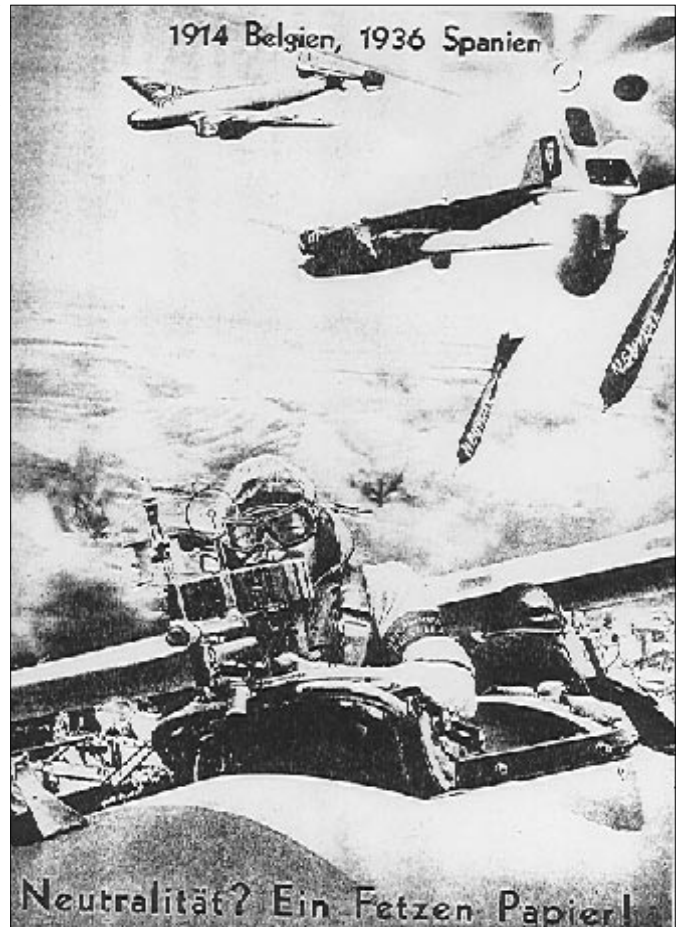
Med bomber drev man folk ud af byerne.

På landevejene drev man dem af sted som kvæg, blot med maskinkanoner.

Formålet var at stoppe fjendens troppebevægelser

Guernica var den første og værste, taktiske afprøvning før Europa stod for tur. Picassos maleri Guernica skildrer netop disse rædsler.

I bogen Europas Skæbne beskriver Andre Marty dem.

Guernica: De tyske og italienske fly indøvede her for første gang den taktik, der senere blev brugt overfor de europæiske landes civilbefolkninger.

Guernica!

En frygtelig massakre, koldblodigt forberedt, maskingeværer mejer flygtende kvinder og børn ned.

Guernica! En forbrydelse, som gør selv Neros, Attilas eller Djengis Khans bedrifter til ubetydeligheder.

Guernica!

Et råb af afsky over hele Europa fra alle, som arbejder, alle som tænker. Guernica! Så frygtelig, at selv hagekorsforbryderne ikke har vovet at retfærdiggøre den og påstår:

«Det var ikke os, det var de andre.»

I al sin grusomhed minder den alle dem, der allerede har glemt strøm-mene af blod, de knuste lemmer, de udrevne øjne, og dem, som uhy-terne i de sorte skjorter har drevet til vanvid“.

«Almeira!

En ny massakre? Javel, men dog noget mere. For Almeira er ikke bare den tyske og italienske fascismes krig dækket af Francos fane.

Almeira er historien om den tyske eskadre, som under det blodige hagekorsflag sendte sine dødbringende salver ind over en sovende befolkning. Kanondrønene over Almeira, er det dystre forspil til den krigstorden, som i næsten fire år overdøver 20 mio. lemlæstede men-neskers stønnen.»

Hvis Andre Marty tænker på Anden Verdenskrigs tab er dette ikke korrekt. Tabene for Anden Verdenskrig er mindst 56 – 70 mio. døde og et ukendt antal lemlæstede.

Borgerkrigens resultat?

Da Anden Verdenskrig går i gang, har krigsmagerne toptrænede bom-beflyvere til rådighed, måske kan man kalde det nemesis, at netop disse fly få år senere bombede de dengang så passive demokratier? Det var disse fly, der med deres bombelaster og åbne bombelemme kredsede over København d. 9. april 1940.

Men 20.000 regulære tyske og 50.000 italienske soldater, rigeligt forsynet med det mest moderne krigsmateriel, blev sat ind.

Udover 5.300 italienske luftangreb kom det tyske luftvåbens angreb til.

Krigens gru

En af mine kammerater, der havde været spaniensfrivillig, fortalte, at når de rykkede frem i et modangreb, måtte de lede efter våben og ammunition blandt dræbte kammeraters lig. Ofte fandt de kammerater liggende med penis skåret af, og stoppet i munden.

En specialitet, især de marokkanske lejesoldater yndede.

Vittorio, en «fascistisk», italiensk soldat, skriver hjem:

«De mange dødspatroljer kan jeg ikke tåle at se på. Nationalisterne (fascisterne) henter hver dag tusinder af «mistænkte» i landsbyerne og kører dem i specialindrettede lastbiler til henrettelse på stranden. Jeg forstår ikke, hvorfor Palmas biskop dukker op hver gang for at overvære myrderierne».

Mange deserterede fra de fascistiske styrker på grund af myrderierne på civile – kvinder, børn og gamle: De lod sig smitte af den kampmoral, som prægede hele det spanske folk.

Det havde noget at kæmpe for, bl.a. sin overlevelse som frie, selvstændige mennesker.

Noget sikkert tal for desertører har jeg ikke fundet.

Kilder nævner tusinder, men...?

Den danske digter Martin Andersen Nexø skriver:

«Men vi tog ud til Guadalajara en dag, til valpladsen, hvor den italienske hær led sit for fascismen forsmædelige nederlag. Der i ruinerne af en blomstrende by og i det oprevne landskab åbenbarede den moderne krigs forbandelser sig, som det den er, en samvittighedsløs drift til at lægge øde og tilintetgøre med det ene formål at fastholde og befæste undertrykkelsen af medmennesker.

Jeg tænker ikke på om turen kommer til os selv bagefter. Også om vi bestemt regner med at have vort på det tørre, burde vi være der, hvor der kæmpes for friheden.

Det frisind, der ser til med hænderne i skødet ved en sådan kamp, har ikke længere noget med frisind at gøre. Det er selvgodhed, der før eller senere vil hjemfalde til slavepiskan og også fortjener det.

Kan Spanien klare sig ved egen hjælp? Ja, mod rebellerne og deres marokkanske lejetropper. Men ikke mod Italien, Tyskland og et England, der når som helst kan spænde ben for landets lovlige regering».

Madrid overgav sig efter 882 dages belejring, byen var da forvandlet til en stor grusdyngede ved de mange luftbombardementer og ved den systematiske artilleribeskydning.

Begrebet Femte Kolonne stammer herfra.

Femte Kolonnens folk var fascister, som sneget sig ind og opererede blandt regeringsstyrkerne.

26. januar kapitulerer den spanske regering og 180.000 regeringssoldater, som til fods er gået ind i Frankrig, bliver afvæbnet og interneret her. (Flertallet af disse blev senere under Frankrigs besættelse slavearbejdere ved tysk fæstningsbyggeri.) 285.000 blev dræbt ved fronterne, 200.000 døde af sult, sygdom eller blev simpelt hen slået under de mange massakrer. En fransk statistik opgiver tallet af spanske flygtninge modtaget i Frankrig **9. januar 1939** til 1.004.000. Man havde opstillet en prognose og regnede med, at antallet af flygtninge ville stige til ca. 1,5 mio. Hvorfor denne flugt? Fascisterne udryddede befolkningen systematisk i de byer og områder, hvor man havde støttet den lovlige regering.

Folkeforbundet, ej heller nogen demokratisk regering har senere rejst anklager for folkemord. Hvor mange flygtninge, der er mejet ned på landevejene af tyske og italienske jagerflys maskingeværer under denne flugt, foreligger der ingen tal på.

I en kronik i Politiken d. **14.09.89** kan læses: «Spanien var et blodigt og beskidt kapitel europæisk historie, og efterspillet var om muligt endnu sortere. Franco henrettede i tiden efter sejren 1.000 mennesker om måneden. Flere hundrede tusinde flygtninge sad i franske interneringslejre, og så sent som i 1942 var der stadig 241.000 fanger i Spaniens fængsler».

Efter sin sejr henrettede Franco 1.000 om måneden igennem flere år.

Indre årsager til nederlaget

A. Splittelsen indenfor de forskellige politiske opfattelser hindrede en centraliseret ledelse i effektivt at koordinere indsatsen, denne blev derfor ofte spontan, og selv om folkets indsats var heroisk, stod resultaterne ikke i forhold til den menneskelige indsats.

B. De overvejende russiske forsyninger til civilbefolkningen, af militær bistand i form af udstyr og rådgivere, bevirkede, at kommunisterne og især de russiske kommissærer indførte stadig flere systemer, flere hentet direkte fra revolutionshistorien i Rusland. Man indførte for eksempel militære og politiske kommissærer.

Oprør i Barcelona

Der udspandt sig en magtkamp, hvorunder man forsøgte at få samlet de forskellige fraktioners militære slagkraft i en Enhedsfront, der ved en mere disciplineret og målrettet indsats skulle kunne effektivisere kampen og fjerne det kaos, ledelsen var præget af.

Men bestræbelserne resulterede i stedet for indbyrdes stridigheder, præget af mangel på tillid. Især anarkister og syndikalister var modstandere af den voksende russiske indflydelse og kulminationen blev et åbent oprør i Barcelona, som skånselsløst blev slået ned.

Eksempler på kaos og dårlig ledelse

En dansk frivillig brokker sig over, at de nye antiluftskytsskanoner er fordelt til et frontafsnit, hvor der ikke var brug for dem og til et mandskab, der ikke var uddannet i brug af dem.

Uddrag fra: «Min spanske krig» af Karl Christensen si. 158–159.

«Gennem den solvarme, sitrende luft, larmen fra let og svært artilleri få kilometer længere sydpå, «puffene» fra stormflyvernes mindre bomber, som blev kastet, når de som springende delfiner jagtede vore kæmpende infanterister, hørte vi den kendte brummen af tunge bombemaskiner, og herfra mindst 30.

Det største antal vi hidtil havde set på én gang. Snart var de så tæt på, at vi kunne se deres kasseformationer på seks og ni stykker, og sveden begyndte så småt at kunne mærkes også indeni hænderne.

Inde midt i batteriet stod hastighedsmåler, højdemåler og korrektør, og fra afstandsmåleren, et halvt hundrede meter borte på en sandbanke, havde kammeraterne allerede sendt deres tal.

Uroen «fra det runde bord», hastighedsmåleren bredte sig langsomt til os ved kanonerne.

De talte højt, var tydeligvis ikke i stand til at følge maskinerne, altså måle deres fart og sende dem til korrektørerne, så vi kunne se tallene på vore kanoner. Det var altså disse forbandede, hurtige Heinkel-maskiner, men hvad så?

Vi kunne jo skyde alligevel, det var prøvet før med godt resultat. Skulle der skydes, inden de fik kastet bomber, skulle det være snart! Det var bare om at komme i gang! Hvad stod vi her ellers for?

Den første formation drejede af nøjagtigt som de fede Junckers ved Jarama, lige til at plaffe ned, trods deres hastighed.

Bare lidt længere foran med granaterne. Endelig, lidt sent lød Hermanns brøl: «Direkt schiessen».

På mindre end et minut var luften hvid af vore sprængslyer, og fire af de første ni krængede over og sejlede mod bjergsiden med haler af ild og røg efter sig. Det hele gled, som var det smurt, skønt skydningen foregik på «lurenkik».

De russiske granaters hvide eksplosionsskyer, der enkeltvis kunne minde om sommerlige lammeskyer, stod i skarp kontrast til de tyske flakbatteriers sorte, som vi herude stiftede bekendskab med, når der blev skudt på vore efterhånden så højt værdsatte jagere og kampfly.

De blev beskudt og enkelte af dem skudt ned med en præcision, der chokerede os tilskuere ved de gode gamle kanoner. Og måske fik én og anden til at føle sig misundelig på de nazityske apparaters effektivitet».

Sovjetiske metoder i Spanien

side 167–168: «Russeren Ivanovskij, eller hvad han hed, var kommet fra et af de andre batterier, og vi skulle så have møde, inden vi drog af til Madrid med de havarerede kanoner».

Delvist mødereferat:

«I den danske gruppe diskuterede vi højlydt, ikke om hvad, men hvem, der skulle spørge, men som sædvanlig tabte jeg hurtigt tålmodigheden og rejste mig.

«Otto, vil du spørge russeren, om de ikke har bedre apparater hjemme i Sovjetunionen? Det ville jo ikke være så godt, hvis Nazityskland skulle finde på at angribe Sovjet, og man så ikke kan skyde deres bombemaskiner ned, vel».

Det forbavsende og betydningsfulde svar lød:

«Jeg skulle berolige jer danskere. Vi har ikke kun bedre apparater i Sovjetunionen, vi har dem også bedre i Spanien.

De opbevares i fæstningen Cartagena og vil blive taget i brug, når det skønnes nødvendigt. Det kunne være afslørende at anvende dem nu»!

For alle os, som forstod Otto, var det, som havde vi fået en kølle oven i hovedet.

Hvad Fanden var det dog manden havde stået og sagt?

Var Otto eller russeren skidefulde, eller var det kyniske afprøvninger – med os som prøveklude? Flere danskere rejste sig og ville forlade mødet i protest. Fra schweizere og østrigere lød også utilfredse røster, mens en tysker råbte over til os:

«Mach zu, Ihr Dänen!» (Hold kæft i danskere) Jeg rejste mig og på det nærmeste råbte:

«Sig til den russer, at vi skal bruge de fordømte apparater her, hvor fascisterne er! Havde vi haft de bedre apparater, var alle de fordømte fascistfly skudt ned!

Sig ham det!»!

Otto kom efter mødet over til os og sagde til mig, at jeg ikke var særlig diplomatisk! Han havde altså ikke oversat det, jeg sagde i anden omgang og det skulle jeg nok være glad for!

«Hvad fanden skal det her forestille!»! spurgte Johnny, «det lyder jo som en trussel.

Skulle det være nogen forbrydelse at kræve bedre våben at slås med, når de nu findes»?

Anarkister, Trotskister var blot nogle af de politiske retninger, der blev udrenset i Sovjet af Stalin og derfor også i Spanien.

Den russiske forfatter Ehrenburg udtrykker det således i sine erindringer:

«Hvis der for mænd i min generation endnu er nogen mening i begrebet „menneskelig værdighed, er det takket været Spanien».

Ehrenburg faldt i unåde i Sovjetstyrets diktatur.

Trods Enhedsfront var den yderste venstrefløj splittet

Var det blot en af mange grunde til nederlaget

Republikkens modstandere var:

A. Den spanske overklasse, de spanske industrifyrster og de 5.000 godsejere, der ejede over halvdelen af jorden.

B. De spanske fascister og den katolske kirke.

Det er ikke oplyst, hvor store dennes jordbesiddelser var.

**Ikke-interventionspolitikken blev skyld i,
at hundredetusinder af spaniere døde af sult,
medens andre forgæves satte livet til på slagmarken
med mere end mangelfuldt militært udstyr.**

**Andre tusinder fristede en kummerlig tilværelse de følgende år
i de fascistiske fangehuller for siden at blive henrettet.**

**De vestlige landes demokratier
betalte prisen for deres passivitet
med Den Anden Verdenskrigs rædsler.**